

ХРИСТО БОТЕВ ПОЛОЖЕНИЕТО НА БЪЛГАРИТЕ В БЕСАРАБИЯ

Част 0 от „Вестник „Знаме““

chitanka.info

Болград, 2 декемврия

Позволете ми да посрещна първият брой на вестникът ви с оплаквания, които аз не отправям към никого друго, освен към сами себе си и към своите съграждани-колонисти. Напразно се би аз оплаквал комуто и да е другиму: зная, че никой други няма да ме чуе. Сичкият наш живот досега се е състоял от оплаквания или от робско мълчание; затова, види се, сме и достигнали до такова критическо положение, щото скоро ще да захванем да завиждаме не само на циганите, но и на отсрещните наши поробени братия. Румънското правителство скоро ще да стане за нас такова също отеческо правителство, каквото е и правителството на султанът за своята няма и беззащитна рая; с една дума, ние скоро ще да станем съвършени и безусловни робове на влахо-фанариотският ненаситен чокоизъм.

Но кой ни е крив? Криви сме си ние и оная наша неспособност да пазиме своето, която ни е придружала в сяко едно обществено дело и която ни придружава и днес в неблагоприятната и в насилствената мярка на румънското правителство. Наистина, по светът има много подеспотически държави, нежели Румъния, и много по-своеволни правителства, нежели днешното нейно правителство, но при сичкото това и там чуждите народности са могли да опазят своето име, своят език и своите свезани с международни трактати права. А тука? Румъния е претопила повече от два милиона българи, наумила е да претопи и нас, и ще да успее. В това отношение тя ще да надмине и Прусия. Но какви средства тя употребява, за да постигне своята недостойна и неразумна цел? Нищо друго, освен нашата глупост, нашата неспособност и онова право на по-силният, което сме й дали ние в продължението на сичкият си живот под нейната деморализована и деморализующа административна власт.

Да видиме какво е било това право и как сме й го ние дали, т.е. нека разгледаме накратко историята на нашите страдания, ако тие страдания и да са изложени по-напълно в отделна една брошура под заглавие „Suferintele locuitorilor dupa terrieoriulu Bassarabia — Romania, judetul Bolgrad“. Читателите на „Знаме“ твърде добре знаят какви мъки и теглила са принудили нашите деди и бащи да оставят своята свещена и богата земя България и да се преселят в голите и пустите бесарабски равнини; знаят така също с какви мъки и страдания е било придружено

това преселение и какви нови и скъпи жертви са погълнали пепелищата на ногайските татари. Повече от 60 години са били потребни, за да може баснословното трудолюбие на българинът да обработи своята нова земя, да насади лозя и плантации, да изгради частни и обществени здания, школи и черкови, мостове и магазини и; с една дума, да доведе тая пустиня до такова завидно положение, щото, наместо онова безбройно число вълци и жаби, които по-напред са изявявали своите наследствени права за тие места, днес тие същи права изявяват държавните и конституционните мъже на Румъния. Но защо да крием? От началото на нашето заселение по тие места и до Парижкият трактат в 1856 г., т.е. до онова време, когато една част от Бесарабия се хариза на молдованите, ние сме живели спокойно, занимавали сме се със своите мирни и трудни занятия и старали сме се да бъдем полезни и за себе си, и за държавата, която се отнесе така човеколюбиво към нас. Но после, Парижкият трактат, т.е. когато русите се теглиха зъди своята нова граница и когато дойдоха у нас молдовските власти, нашето положение прие съвсем друг колорит. Бесарабия стана предмет на безумната влашка завист, нейното население стана млечна крава на всевъзможни правителства и министерства, и сичките свои привилегии ние трябаше да откупуваме с големи откупи, подароци, помощи и сякакви други контрибуции. Но сичко беше напразно! Нашата щедрост възбуждаше само жадността на министрите и даваше право на секиго да мисли, че ние не сме способни за друго нищо, освен да бъдем илоти. И наистина, после хрисовулът от княза Вогориди, който потвърдяваше сичките наши колониални статuti и когато ние купихме (не князът, а хрисовулът) за 30 000 рубли, не минаха се и две години, а правителството поиска да унищожи §112 от тие статuti и да ни подложи под законът на рекрутацията. Това явно неуважение към хрисовулът и към нашите нещастни 30 000 рубли принуди повече от 2000 фамилии да оставят своята обляна с кървав пот земя и своето придобиено в продължението на половина век имане и да се преселят в безводните места на Кримея. Това навуходоносорско решение за рекрутацията се унищожи от законодателното тяло в Яш, но не се мина много време, а правителството поиска да продаде и мушиите ни, които така също, както и другите земи, бяха потвърдени с друг един хрисовул от княз Куза за вечни владения на колониалните общини. А тоя хрисовул ни

казваше ясно и просто, че нашите общински права няма да бъдат никога и от никого потъпкани. От благодарност към това княжеско обещание ние направихме на Румъния следующите услуги. Освен редовните свои данъци, ние ѝ дадохме 4500 рубли за направата на телеграфическите линии, повече от 4500 р., за да помогне на пострадаващите от наводненията в Молдова, 600 р. за два топа, 100 000 р. на заем с 5%, когато ни се даваха 10%; помогнахме на войските ѝ против поляците в 1864 г.; харизахме ѝ 30000 р. годишна контрибуция за учреждението на граничарите; подарихме ѝ 3000 р., когато турските войски безпокоеха границите ѝ, и сичкото това ние направихме само и само, за да ни оставят спокойно да се ползуваме от своето собствено добро. Но, повтарям, сичкото беше напразно. Нашите щедри пожертвования възбудиха още повече жадността на румънските министри и тие, без никакво угризение на съвестта си и без да земат във внимание нито един от потвърдителните актове на своето правителство, решиха се да ни отнемат земите, да ни ги продадат изново и с това да ни смъкнат и кожата от гърбът. Чрез един проект, изработен от министерството и поднесен в камарата на законодателното тяло, вишегласието на абсолютизмът утвърди желанията на своите покровители, и чудовищната идея да се убие окончателно българщината в Бесарабия се облече във формата на държавен закон. С отнеманието земите ни от нас се отнима и правото да се наричаме българи. И така, после сичкото това, за нас не остава вече друго нищо, освен или да наведеме главата си под влашкият ярем, или да оставиме своите пепелища и да търсиме друга обетована земя. И едното, и другото ще да бъде убийствено за нас; и в единът, и в другият случай потомството ще да ни проклина. Ако се решиме на първото, то освен че не ще да можеме никога да отплатиме земите си при такива едни кондации, каквито ни е наложило днес правителството, но в късо едно време ще да изгубиме и оная сянка от своята народност, която сме въздигнали с неимоверни трудове и усилия и която отдавна вече дразни апетитът на румънските патриоти. Аз говоря за нашата централна школа, която скоро ще да постигне такава също участ, каквата е постигнала и по-голямата част от нашите колонистки училища. Освен това, кой може да ни осигури, че и най-малката отстъпка, която ни би направило днешното „великодушно“ правителство, не ще да бъде така също потъпкана от друго някое ново

министерство, както е това ставало в продължението на цели 18 години? Примерът е пред очите ни и ние имаме пълно право да се надеем за още по-големи нещастия. А ако предприемем последното, т.е. ако потърсиме своето щастие в друга някоя държава, то аз вярвам, че ще да плачем и там така също, както сме плакали на бреговете на Дунавът.

От пролетес насам по Бесарабия са захванали да стоват множество американски агенти, които обещават големи привилегии на нашите доверчиви колонисти, ако би тие да се преселят във възточните територии на северните Съединени щати, дето се и преселват нашите съседи, руските немци. Така например, тие им обещават: 1/ че ще да бъдат пренесени безплатно до самото място, 2/ че ще да им се дадат 40 лири, за да се устроят, без никакъв процент за десет години, и 3/ че в продължението на 40 години няма да плащат никакъв данък. Разбира се, че тие обещания произвождат голямо волнение между нашите колонисти, тако щото, ако законодателната и изпълнителната власт в Румъния не изменят донейде своите кондиции за продаването колонистките земи и ако правителството не гарантира съществуването на българската народност по тие места, то Бесарабия скоро ще да запустее. Множество колонии не са даже и орали тая есен. И така, ето какво е положението на нашите колонисти в Румъния. Положение скръбно, нечовеческо и достойно за оплакване. Положение, за което българското потомство ще да благодари тая страна, която ние сякога сме считали за съща и истинна майка, а тя, напротив, се показва зла и безмилостна мащеха. Ние ще да предадем своите страдания на съдът на историята, и дето и да бъдем — в Русия ли или в Америка, в Турция или тука, — ще да се надееме, че славянските народи, с които е обиколена Румъния, рано или късно ще да премерят и нея с тоя същи аршин, с който тя днес мери нашата от сяка една страна онеправдана народност.

Издание:

Вестник „Знаме“, 1874-1875

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.